

УДК 349.2

Анатолій ВЕЛЬКОВ

аспірант кафедри конституційного та адміністративного права, Національний авіаційний університет, проспект Любомира Гузара, 1, Київ, Україна, 03680

ORCID: 0009-0001-0376-8627

DOI: 10.32782/LST/2024-3-8

Бібліографічний опис статті: Вельков, А. (2024). Поняття, види та сутність представництва громадянина та держави в адміністративному суді. *Law. State. Technology*, 3, 47–51, doi: 10.32782/LST/2024-3-8

ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА СУТНІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦТВА ГРОМАДЯНИНА ТА ДЕРЖАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДІ

Метою наукової статті є визначення поняття, види та сутність представництва громадянина та держави в адміністративному суді. З'ясовано, що нормативно невизначеним є встановлення допустимості кількісних показників, що відображують статус представника. Визначено, що не встановлюється нормативних обмежень щодо допустимості та прийнятності множинності представників в адміністративному суді. Зроблено висновок, що представництво в адміністративному суді має розумітися як право-відносини, в яких одна особа чи коло осіб діють на підставі договору чи закону задля вчинення в інтересах довірителя дій та захисту його інтересів та законних прав, що виникають, змінюються та реалізуються в публічній сфері. Підкреслено, що зміст процесуального статусу представника залежить від статусу особи-довірителя. Зазначено, що здійснення представництва не призводить до отримання представником особистих благ, окрім оплати його послуг, що може бути передбачено договором чи посадовою інструкцією чи умовами довіреності. Обґрунтовано, що наявність відносин представництва в адміністративному суді не позбавляє права довірителя самостійно діяти в судовому розгляді публічно-правового спору. Акцентовано, що представництво в адміністративному суді переслідує мету забезпечення ефективного захисту суб'єктивних прав та інтересів особи, сприяння найбільш повній реалізації особою права на захист своїх прав та інтересів, тобто передусім переслідується мета надання якісної юридичної допомоги, що не виключає ситуації множинності представників. Наголошено, що участь представника в адміністративному процесі має бути документарно підтверджено, що визначає специфіку її реалізації.

Ключові слова: представництво, нормативно-правове регулювання, адвокат, захист, інтерес, адміністративний суд.

Anatoly VELKOV

Postgraduate Student at the Department of Constitutional and Administrative Law, National Aviation University, 1, Lubomyr Huzar Ave., Kyiv, Ukraine, 03680

ORCID: 0009-0001-0376-8627

DOI: 10.32782/LST/2024-3-8

To cite this article: Velkov, A. (2024). Poniattia, vydy ta sutnist predstavnytstva hromadianyna ta derzhavy v administratyvnomu sudi [The concept, types and essence of representation of the citizen and the state in the administrative court]. *Law. State. Technology*, 3, 47–51, doi: 10.32782/LST/2024-3-8

THE CONCEPT, TYPES AND ESSENCE OF REPRESENTATION OF THE CITIZEN AND THE STATE IN THE ADMINISTRATIVE COURT

The purpose of the scientific article is to define the concept, types and essence of representation of the citizen and the state in the administrative court. It was found that the establishment of the admissibility of quantitative indicators reflecting the status of a representative is normatively uncertain. It was determined that there are no regulatory restrictions regarding the admissibility and acceptability of the plurality of representatives in the administrative court. It was concluded that representation in an administrative court should be understood as a legal relationship in which one person or a group of persons act on the basis of a contract or law in order to perform actions in the interests of the principal and protect his interests and legal rights that arise, change and are implemented in the public sphere. It is emphasized that the content of the representative's procedural status depends on the status of the principal. It is noted that the representation does not result in the representative receiving personal benefits, except payment for his services, which may be stipulated by the contract or job description or terms of power of attorney. It is

substantiated that the presence of representation relations in the administrative court does not deprive the principal of the right to act independently in the judicial review of a public legal dispute. It is emphasized that the representation in the administrative court pursues the goal of ensuring the effective protection of the subjective rights and interests of a person, promoting the most complete realization by a person of the right to protect his rights and interests, that is, the goal of providing quality legal assistance is primarily pursued, which does not exclude the situation of multiple representatives. It is emphasized that the representative's participation in the administrative process must be documented, which determines the specifics of its implementation.

Key words: representation, legal regulation, lawyer, defense, interest, administrative court.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 2 КАС України визначається, що завданням адміністративного судочинства є «справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень» (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005).

Створення та функціонування системи адміністративних судів закріплено згідно із положеннями статті 125 Конституції України (Конституція України, 1996). Крім того реалізація ідеї адміністративного судочинства закріплюється у статті 55 Конституції України, що позначає встановлення гарантію забезпечення права «на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» (Конституція України, 1996).

Аналіз досліджень і публікацій. Участь представників в адміністративному судочинстві було предметом дослідження ряду вчених-правників, а саме: Я.О. Берназюка, В.М. Бевзенка, Ю.А.Волкової, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, Ю.О.Легези, та ін.

Метою наукової статті є визначення поняття, види та сутність представництва громадянина та держави в адміністративному суді.

Виклад основного матеріалу. Виходячи із змісту конституційних положень, необхідно підкреслити, що здійснення адміністративного судочинства відноситься до спеціальних видів оскарження, що деталізується у положеннях Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (Про судоустрій і статус суддів, 2016). При цьому попри надзвичайну важливість системи адміністративного судочинства для системи «стримань та противаг», що має реалізовуватися в межах системи органів державної виконавчої влади, не можна сказати, що є ідеальним та таким, що характеризується високим рівнем правової ефективності. Свідченням та обґрунтуванням таких висновків є необхідним визнати значне завантаження системи адміністративних судів, що у кількісних показни-

ках в рази перевищує кількісні показниками за іншими категоріями справ. При цьому функціонування системи адміністративних судів очевидно є ознакою демократичної держави, де спостерігається прагнення до забезпечення панування принципів верховенства права, законності та концепції «good governance».

Отже, є доцільним звернення дослідницької уваги на встановлення змісту категорії «адміністративне судочинство», і відповідно – адміністративний суд як суб'єкт, уповноважений на його здійснення.

Як зазначає М.І. Смокович, адміністративне судочинство варто розглядати як певну встановлену сукупність процесуальних дій та процедур, впровадження яких дозволяє реалізувати право особи на оскарження (оспорювання) управлінських (адміністративних) актів як нормативного характеру, так й індивідуального характеру, що ухвалюються в процесі здійснення компетенції органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також носіями делегованих повноважень (Смокович, 2012: 16-30).

Здійснення судочинства розуміється як діяльність із здійснення суду, судового розгляду (Величко, 2019: 28-29).

І.В. Панова обґрунтовує доцільність відокремити судочинства від здійснення компетенції органам виконавчої влади, що спрямовується на відновлення порушеного суб'єктивного права (Панова, 2017: 112). Подібний підхід підтримано у наукових розробках Ю.О. Легези (Легеза, 2022).

Зміст адміністративного судочинства можна визначити через певну сукупність правил врегулювання публічно-правових спорів (Пасенюк, 2015).

Таким чином, здійснення адміністративного судочинства відноситься до різновидів процесуальної діяльності, спрямованої на відновлення права особи, ймовірність порушення якого відбулась у відносинах здійснення функцій держави органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами делегованих повноважень.

До системи адміністративно-процесуальних правовідносин відносяться такі правовідно-

сини, як: адміністративно-регулятивні; адміністративно-деліктні; адміністративно-захисні. В межах останніх будуть розглядатися провадження із судового розгляду публічно-управлінських спорів в межах даної дисертації.

Адміністративне судочинство та діяльність адміністративного суду відноситься до системи гарантій захисту прав та інтересів людини у її взаємодії із органами державної влади та місцевого самоврядування, що відрізняється певною сукупністю галузевих принципів правового регулювання, що відображають природу публічно-правових спорів (Величко, 2018: 180-184).

Аналіз змісту галузевих принципів адміністративного судочинства дозволяє зробити висновок про допустимість представництва, що може бути реалізовано в межах судового розгляду публічно-правових спорів. Такий підхід відображає світові та європейські стандарти захисту суб'єктивних прав особи в сфері її взаємодії із адміністративними органами, де останні розуміються як «орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації» (ст. 2 Закону України «Про адміністративну процедуру») (Про адміністративну процедуру, 2022).

Відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» встановлюється, що: «державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроєкування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроєкування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроєктного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України» (Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, 2004).

Зазначене положення встановило необхідність здійснення реформи інституту представництва в цілому, і зокрема, в адміністративному суді.

Питання відображення статусу представника і зокрема, здійснення функції представництва адвокатом у суді розглядалось у практиці Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Ceferin v. Slovenia» від 16 січня 2018 р., ЄСПЛ

акцентував, що реалізація адвокатом як представником своїх процесуальних прав та виконання обов'язків у судовому процесі зумовлюється певними межами щодо висловлення критики щодо суду. Крім того у справі «Ceferin v. Slovenia» від 16 січня 2018 р. ЄСПЛ визначив межі допустимості критики адвокатом дій та рішень суду, що розглядається як встановлення меж здійснення процесуальних прав особи (Ceferin v. Slovenia).

Відносини представництва в адміністративному суді мають внутрішню та зовнішню структуру. Однак при цьому реалізація відносин представництва є неможливою поза волею адміністративного суду та відповідно судового розгляду публічно-правового спору.

Чинним законодавством України передбачається можливість здійснення представництва однією особою інтересів декількох позивачів чи відповідачів у разі дотримання вимог усунення проявів конфлікту інтересів між ними (ч. 3 ст. 57 КАС України). Відповідно до ч. 2 ст. 58 КАС України встановлюється заборона для особи бути представником, якщо вона в цій справі представляє або була представником іншої особи, інтереси якої в цій справі суперечать інтересам її довіреної особи. Отже, законодавець водночас оперує двома категоріями – «конфлікт інтересів» та «суперечність інтересів», однак при цьому не закріплює критерії їх відмежування.

Крім того нормативно невизначеним є встановлення допустимості кількісних показників, що відображують статус представника. Не встановлюється нормативних обмежень щодо допустимості та прийнятності множинності представників в адміністративному суді.

Висновки. Отже, представництво в адміністративному суді має розумітися як правовідносини, в яких одна особа чи коло осіб діють на підставі договору чи закону задля вчинення в інтересах довірителя дій та захисту його інтересів та законних прав, що виникають, змінюються та реалізуються в публічній сфері. Зміст процесуального статусу представника залежить від статусу особи-довірителя. Здійснення представництва не призводить до отримання представником особистих благ, окрім оплати його послуг, що може бути передбачено договором чи посадовою інструкцією чи умовами довіреності. Наявність відносин представництва в адміністративному суді не позбавляє права довірителя самостійно діяти в судовому розгляді публічно-правового спору. Представництво в адміністративному суді

переслідує мету забезпечення ефективного захисту суб'єктивних прав та інтересів особи, сприяння найбільш повній реалізації особою права на захист своїх прав та інтересів, тобто передусім переслідується мета надання якіс-

ної юридичної допомоги, що не виключає ситуації множинності представників. Участь представника в адміністративному процесі має бути документарно підтверджено, що визначає специфіку її реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
4. Смокович М. І. Проблеми доступності до правосуддя в адміністративному судочинстві. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 2(10). С. 16–30
5. Величко О. М. Представництво прав, свобод та інтересів громадян в адміністративному судочинстві. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2019. 209 с.
6. Панова Г. Адміністративно-правові відносини як критерій втручання адміністративного суду в розсуд суб'єкта публічної адміністрації. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 112–116.
7. Легеца Ю. О. Розсуд судді адміністративного суду: поняття та класифікація. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2022. №18. С. 77–81
8. Пасенюк О. М. Становлення адміністративної юстиції в Україні. *Вісник Центральної виборчої комісії*. URL: <http://www.cvk.gov.ua/visnyk/index.php?mID=13>
9. Величко О. М. Окремі аспекти змісту представництва в адміністративному судочинстві. *International journal of «Supremance of law» – Revista Științifică internațională «Suprematia dreptului»*. 2018. № 4. Р. 180–184
10. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
11. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
12. *Ceferin v. Slovenia*. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-180286"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

REFERENCES:

1. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Administrative Judicial Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 6 lypnia 2005 roku № 2747-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian]
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. [in Ukrainian]
3. Pro sudoustrii i status suddiv [On the judicial system and the status of judges]: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1402-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian]
4. Smokovych, M. I. (2012). Problemy dostupnosti do pravosuddia v administratyvnomu sudochynstvi [Problems of access to justice in administrative proceedings]. *Visnyk Vyshchoi rady yustytzii*. № 2(10). S. 16–30 [in Ukrainian]
5. Velychko, O. M. (2019). Predstavnytstvo prav, svobod ta interesiv hromadian v administratyvnomu sudochynstvi [Representation of the rights, freedoms and interests of citizens in administrative proceedings]. Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata yurydychnykh nauk za spetsialnistiu 12.00.07 – administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. Lviv: Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnikha». 209 s. [in Ukrainian]
6. Panova, H. (2017). Administratyvno-pravovi vidnosyny yak kryterii vtruchannia administratyvnoho sudu v rozsud sub'iekta publichnoi administratsii [Administrative-legal relations as a criterion for the intervention of the administrative court in the discretion of the subject of public administratio]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 8. S. 112–116. [in Ukrainian]

7. Leheza, Yu. O. (2022). Rozsud suddi administratyvnoho sudu: poniattia ta klasyfikatsiia [Discretion of the judge of the administrative court: concept and classification]. *Pravovi novely. Naukovyi yurydychnyi zhurnal*. №18. S. 77–81 [in Ukrainian]
8. Paseniuk, O. M. Stanovlennia administratyvnoi yustytysii v Ukraini. *Visnyk Tsentralnoi vyborchoi komisii* [Formation of administrative justice in Ukraine]. Retrieved from: <http://www.cvk.gov.ua/visnyk/index.php?mID=13> [in Ukrainian]
9. Velychko, O. M. (2018) Okremi aspekty zmistu predstavnytstva v administratyvnomu sudochynstvi [Certain aspects of the content of representation in administrative proceedings]. *International journal of «Supremance of law» – Revista Științifică internațională «Suprematia dreptului»*. № 4. P. 180–184 [in Ukrainian]
10. Pro administratyvnu protseduru [On administrative procedure]: *Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 roku № 2073-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukrainian]
11. Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [On the National Program for the Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union]: *Zakon Ukrainy vid 18 bereznia 2004 roku № 1629-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> [in Ukrainian]
12. *Ceferin v. Slovenia*. Retrieved from: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-180286"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [in English]